

SİBER ZORBALIK

Yazında genel kabul gören bir görüşe göre **akran zorbalığı**, “bir öğrencinin, bir ya da daha fazla öğrenci tarafından belli bir zaman aralığında ve sürekli olarak rahatsız edici davranışlarına maruz kalması” olarak tanımlanmaktadır.

Zorbalıktan söz edebilmek için:

- “kurbanın kendisini etkin bir şekilde savunabilme gücünden yoksun olması”
- Öğrencilerin ‘zorba’ veya ‘kurban’ olup olmadıklarının belirlenmesinde geçerli ölçütün, zorbaca davranışın ayda en az iki defa tekrarlanması koşulunun da gerçekleşmiş olması gerekmektedir.

Günümüzde öğrenciler arasında yaşanan akran zorbalığının, giderek internet ve cep telefonu gibi siber ortamlarda da yaşanmaya başladığı görülmektedir.

İnternet, ergenler arasında arkadaşın arkadaşına dosya transferi, eğlence, araştırma, alışveriş ve okul arkadaşlarıyla iletişim (e-posta) ve sohbet için sıklıkla kullanılmaktadır. Ergenler arasında en sık kullanılan elektronik temelli iletişim araçları arasında cep telefonları, elektronik posta, blog kullanımı, chat odaları, web sayfaları, online duyuru panoları sayılabilir. Bu araçlarla kurulan

iletişim, kimliğin gizlenebilmesi avantajı nedeniyle, kolay kurban seçimine olanak sağlamakta, küfür, hakaret, tehdit içeren kırıcı mesajların çok sayıda kişiye hızla yayılmasını kolaylaştırmaktadır.

Siber zorbalık fiziksel ortamda gerçekleştirilen zorbalık türlerine benzemektedir. Temel fark internet veya cep telefonu gibi sanal iletişimin gerçekleşebildiği bilgi ve iletişim teknolojilerinin aracı olarak kullanılmasıdır.

SİBER ZORBALIK NEDİR?

Siber zorbalığı, geleneksel zorbalık kavramsallaştırması bağlamında;

“Bir ya da birden fazla kişinin elektronik iletişim araçlarını kullanmak suretiyle, belirli bir zaman süresi içerisinde ve sürekli olarak, kendisini savunma gücüne sahip olamayan birisine yönelik gerçekleştirdikleri kasıtlı saldırgan davranış” olarak tanımlamak mümkündür (Smith ve diğ., 2008).

Siber zorbalıkta saldırgan ile kurban arasında kişisel bir temas bulunmamasına rağmen, saldırıya uğrayan kişi **psikolojik zarar** görmektedir.

Siber zorbalığın yaygınlığını merkeze alan öncü tarama çalışmalarında gençlerin %12’sinin internet üzerinden başkalarına zorbalık yaptıkları, %4’ünün kurban oldukları ve %3’ünün hem zorba hem de kurban oldukları saptanmıştır.

Yakın bir tarihte yapılan bir tarama çalışmasında, öğrencilerin %56.1’inin siber zorbalık mağduru olduğu görülmüştür.

Zorbalığa maruz kalan gençlerde;

- depresyon,
- düşük benlik saygısı,
- korku, üzüntü,
- hayal kırıklığı, utanç v.b. gibi duygular yoğun olarak görülmektedir.

Okullarda siber zorbalık konusunda yapılacak önleme ve müdahale çalışmalarına okul, aile ve toplumun ortaklaşa katılımları çok önemlidir.

➔ Ayrıca çocuk ve gençler sanal ortamda hayal güçlerinin etkisiyle yarattıkları karakterler aracılığı ile zorbaca davranışları oyun olarak kabul etmekte ve bu davranışlar için sorumluluk üstlenmemektedirler.

SİBER ZORBALIK YAŞAYAN GENÇLERDE:

- Siber zorbalık deneyimi gençler arasında depresyon, madde kullanımı ve suç işleme oranlarını yükseltmektedir.
- Siber zorbalık yapan gençler kuralları çiğneme, saldırganlık gibi davranış problemlerine daha yatkın bulunmuşlardır
- siber zorbalık kurbanının internetteki davranışlardan olumsuz yönde etkilendiklerini ve bu davranışları okulda ve evde arkadaş ilişkilerine yansıtıklarını bulunmuştur.
- İnternette zorbalık deneyimi gençlerde sosyal anksiyeteye yol açmaktadır.
- Siber zorbalık kurban ve zorbaları herhangi bir zorbalık yapmamış, zorbalığa maruz kalmamış olan kişilerden daha fazla psikiyatrik belirtiler göstermektedirler. Bu psikiyatrik belirtiler düşmanca duygular ve psikotik belirtilerdir.

SİBER ZORBALIKTA ANNE BABA ROLÜ

Araştırma bulguları anne baba ilgisinin ve gözetiminin çocukların siber zorbalığa uğramasını veya siber zorbalık yapmasını büyük oranda azalttığını ortaya koymaktadır.

Anne babaların birçoğu çocuklarının siber zorbalık deneyiminden haberdar olmamaktadır. Çünkü çocuklar ve gençler internet ya da cep telefonu kullanmaktan men edilme korkusuyla yaşadıkları deneyimi anne babalarına anlatmamayı tercih etmekte, genellikle olayı görmemezlikten gelmektedirler.

Anne babalar çocuklarının gelişim düzeylerine uygun olarak interneti ve diğer elektronik iletişim araçlarını nasıl kullanacakları konusunda onlara rehberlik yapmalı, sınırlamalar koymalı ve sık sık denetlemelidir.

Öğretmenler için Öneriler

1. Çocuk ve gençlerin bu tür davranışları zarar verici zorbaca davranışlar olarak mı yoksa bir tür eğlence olarak mı gördükleri diğer bir deyişle bu tür davranışları nasıl anlamlandırdıklarını sorgulayan araştırmalar önleme ve iyileştirme çalışmaları için faydalı olacaktır.
2. Özellikle gözlenen siber zorbalının oranı düşünüldüğünde, sorumlu internet ve cep telefonu kullanma konusunda çocuk ve gençlerimizin eğitilmesi önem arz etmektedir.

Yeni Çağın Sosyal Problemi Siber Zorbalık / Sosyal Linç

3. Bunun yanı sıra internet ve cep telefonu kullanma sırasında karşılaşılabilecek zorbalıklarla baş etme konusunda da yine çocuk ve gençlerimizin bilinçlendirilmesi gerekmektedir.
- ❖ zorbalığa karşı farkındalık oluşturmak,
 - ❖ öğrencilere bu konuda bilgi vermek,
 - ❖ onlara gözlemci olmak,
 - ❖ zorbalık karşıtı kuralları açık bir şekilde ifade etmek bu kurallara uyulmadığında oluşacak olumsuz sonuçları ortaya koymak,
 - ❖ olumlu yetişkin rol modelleri kullanmak gibi

Bu bilinçlenme sürecinde yetişkinlere –anne/baba ve öğretmenler başta olmak üzere- büyük sorumluluk düşmektedir.

4. Öğretmen ve rehber öğretmenler ise gerek sınıf içinde öğrenciler ile gerekse veliler ile bilgi ve iletişim teknolojilerinin öğrenciler tarafından kullanımı hakkında sohbet ederek bilgi edinmeli, fark ettikleri olumsuzları rehberlik servisiyle ve idareyle işbirliği içinde gidermeye çalışmalıdırlar.

Ayrıca öğretmenler öğrencileri bilgi ve iletişim teknolojilerinin doğru kullanımı hakkında bilgilendirerek, yanlış kullanımının getirdiği zararları zaman zaman anlatarak bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımı konusunda etiksel bir anlayış geliştirmelerine yardımcı olmalıdırlar.

Veli toplantılarında bu konuyu da ele alarak anne babaları denetimli cep telefonu ve internet kullanımı konusunda uyarmalıdırlar.

5. Okulda öğrencilere;
- ❖ etkili karar verme,
 - ❖ problem çözme,
 - ❖ iletişim becerileri,
 - ❖ birbirine saygılı ve kibar davranma gibi

sosyal becerilerin öğretilmesi, öğretmenlere ve yöneticilere anti şiddet programlarının uygulanması zorbalığın önlenmesinde önemlidir.

6. Öğrenciler internet ortamında özel, kişisel bilgilerini koruma konusunda bilgilendirilmeli ve karşılaşılabilecekleri risklerle ilgili uyarılmalıdır.

Yetişkinlerin, yani anne/baba ve öğretmenlerin internet kullanımı ve güvenliği konusunda en az çocukları kadar bilgili olmaları çocuklarına süpervizyon sağlayabilmeleri için çok önemlidir.

Yasaklar koymak yerine etkili bir şekilde yapılan süpervizyon, geleneksel zorbalıkta etkili olduğu gibi, siber zorbalığın azalmasında, çocukların bilinçlenmesi ve sorumluluk kazanmasında da fayda sağlayabilir.

KAYNAKÇA:

1. BAKER,Ö., KAVŞUT F., (2007), Akran Zorbalığının Yeni Yüzü: Siber Zorbalık, *Eurasian Journal of Educational Research*, 27, 31-42.
2. AKSARAY,S.,(2011), Siber Zorbalık, *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20, 405-432.